

ՔՆՆԱԳԱՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՅՆԱԽՈՍՈՒԹԻՒՆ

Մանուկ Աբեղեանի՝ Աօխարհաբարի Քերականութիւնը, դասագիրք ստորին դասարանների համար. Վաղարշապատ, 1906, գ. 60 կ.

Էջմիածնի ճեմարանի ուսուցիչ և իր դրական-պատմական աշխատութիւններով ծանօթ հեղինակի յօրինած այս դասագիրքը արժանի է առանձին ուշադրութեան հայոց լեզուի ուսուցիչների կողմից: Մեզանում, հայերիս մէջ, ամեն ինչ խառն ու խուռն է և անկերպարան. կարելի է ասած մենք ի բնէ անարխիստներ ենք, իւրաքանչիւրը իր անհատական բժահաճոյքը, կարծիքը սիրում է օրէնք յայտարարել: Այդ հայկական բնաւորութեան արտայայտութիւններից մէկն էլ «հայոց բերականութիւնն» է. ձվ ասես այդ ասպարիզում իրան վերանորոգիչ չէ համարում: Մ. Աբեղեանի «քերականութիւնը» կարող է համարուել ազատ թեթեամիտ նորաձեւութիւնների յաւակնութիւններից և իր լուրջ սիստեմով անշուշտ քիչ չի օգնելու մեր մէջ վերջ դնելու քերականական բաշխուղուկութիւններին:

Մի փոքրիկ, ոչ էական նկատողութիւն. ինչո՞ւ հեղինակը հայոց լեզուի բարբառները բաժանում է Արարատեանի և Կոստանդուպոլսի: Եթէ արեւելեան և արեւմտեանից բացի ցանկանանք աշխարհագրական տրոհում առաջարկել՝ մեզ թւում է աւելի ճիշտ այդ դէպքում Արարատեանի հանդէպ դնել Տարօնեան, ուր ծնունդ է առել մեր հին գրական լեզուն: Այն բարբառները, որոնցից ծագել է գրաբարը այժմ էլ պահպանել են իրանց բնորոշ առանձնայատկութիւնները Տարօնի գաւառներում (Մուշ):

Վերջացնելով մեր նկատողութիւնները, յանձնարարում ենք մեր բոլոր դպրոցներում մտցնել այս դասագիրքը, որ աւելի համապատասխանում է ժամանակակից գիտական պահանջներին: